

Raport

Rosyjskie działania propagandowe wobec Turcji – cele, kontekst polityczny, narracje

Spis treści

O projekcie.....	1
Autorka publikacji.....	1
Wprowadzenie.....	2
Rozdział 1. Działania informacyjne Kremla za granicą – instrumenty i cele.....	3
Rozdział 2. Relacje Rosji i Turcji – kontekst działań informacyjnych.....	7
Rozdział 3. Wybrane rosyjskie instrumenty wpływu w Turcji – Rosyjski dom i Sputnik.....	11
Rozdział 4. Rosyjskie narracje wobec Turcji	13
Rozdział 5. Tureckie seriale w Rosji – wspólne emocje i wartości.....	14
Wnioski i rekomendacje.....	16

O projekcie

Instytut Badań
nad Turcją

Disinformation
in MENAT

Projekt finansowany z budżetu państwa w ramach konkursu Ministra Spraw Zagranicznych RP „Dyplomacja Publiczna 2024-2025 - wymiar europejski i przeciwdziałanie dezinformacji”.

Publikacja wyraża wyłącznie poglądy autora i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP.

Autorka publikacji

Katarzyna Chawryło

Jest główną specjalistką w Zespole Rosyjskim OSW. W Ośrodku pracuje od 2010 r. Ukończyła rusycystykę, a także Kulturologię i Lingwistykę Antropocentryczną na Wydziale Lingwistyki Stosowanej Uniwersytetu Warszawskiego. W kwietniu-maju 2025 roku odbyła staż badawczy w Carnegie Europe w Brukseli.

Jej zainteresowania badawcze obejmują kwestie społeczne w Rosji, a także rosyjską propagandę, dezinformację i zagrożenia hybrydowe. Jest autorką publikacji i raportów dotyczących propagandy i dezinformacji, prowadzi serię wideo na kanale OSW na YouTube na ten temat. Jej obszerny raport pt. „Urwać łeb hydrze. Jak walczyć z rosyjską dezinformacją” (czerwiec 2025) podkreśla konieczność aktywnego przeciwdziałania rosyjskim zagrożeniom informacyjnym.

Wprowadzenie

Federacja Rosyjska od lat prowadzi intensywną politykę informacyjną wobec otoczenia międzynarodowego, mającą wspierać realizację jej celów politycznych. Najbardziej agresywne działania są skierowane przeciwko Zachodowi (państwom Unii Europejskiej i NATO), który Kreml postrzega jako głównego przeciwnika. Jednak adresatami działań informacyjnych są również państwa, które Rosja uważa za partnerskie lub neutralne – m.in. państwa Azji Centralnej, Afryki czy Ameryki Łacińskiej. Rosja aspiruje do tego, by wpływać na środowisko informacyjne na całym świecie i kształtować je w korzystnym dla siebie kierunku; jej cele w tym wymiarze mają charakter globalny, a nie regionalny.

Zgodnie z podejściem Moskwy – zarówno na poziomie deklaracji politycznych, jak i w zapisach doktrynalnych – działania informacyjne stanowią naturalny środek osiągania celów politycznych i pełnią funkcję wsparcia dla innych, dyplomatycznych i kinetycznych metod. Wchodzą one w skład katalogu działań hybrydowych, czyli – według rosyjskiej terminologii – środków aktywnych¹. Państwo przy współpracy ze służbami specjalnymi wykorzystuje te metody do realizacji swoich celów w wymiarze krajowym, regionalnym i globalnym. Pełnoskalowa agresja na Ukrainę w lutym 2022 roku doprowadziła do bezprecedensowej intensyfikacji tego typu działań, ponieważ z perspektywy Rosji wojna ta ma znaczenie absolutnie kluczowe. Od jej wyniku zależy nie tylko pozycja międzynarodowa państwa, lecz także przyszłość reżimu politycznego i samego Putina, który uczynił z tego konfliktu wojnę egzystencjalną.

Obiektem działań informacyjnych Rosji jest także Turcja, do której Kreml ma specyficzny, złożony stosunek. Z jednej strony postrzegana jest ona jako partner w opartych na pragmatyzmie relacjach handlowych – zwłaszcza energetycznych – a także w omijaniu zachodnich sankcji ekonomicznych. Z drugiej, jako kraj należący do NATO i regionalny rywal, budzi ona rezerwę, a miejscami wręcz otwartą wrogość Kremla. Kompleksowość i ambiwalentność relacji sprawiają, że Rosja traktuje Turcję – członka NATO – również jako potencjalnego pośrednika, dzięki któremu mogłaby realizować własne cele wobec zachodniego sojuszu. Główną metodą jest w tym aspekcie podsycanie różnic interesów i napięć pomiędzy partnerami w ramach NATO. Długofalowym celem Kremla pozostaje bowiem osłabienie tego sojuszu, a docelowo jego demontaż, przy jednoczesnym wzmocnieniu własnej pozycji w europejskim systemie bezpieczeństwa.

¹ J. Darczewska, P. Żochowski, „Środki aktywne. Rosyjski towar eksportowy”, OSW, 30.05.2017, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/punkt-widzenia/2017-05-30/srodki-aktywne>

Rozdział 1.

Działania informacyjne Kremla za granicą – instrumenty i cele

Posunięcia informacyjne Rosji są planowane i koordynowane w sposób scentralizowany przez Administrację Prezydenta FR oraz realizowane kompleksowo za pomocą tzw. środków aktywnych. Ich cel to między innymi dezorientacja i zastraszenie państw i społeczeństw postrzeganych jako wrogie, wymuszenie na nich korzystnych dla siebie decyzji. Zadaniem Rosji jest też promocja własnego punktu widzenia i przekonanie do swoich racji partnerów, tak by podejmowane przez nich decyzje polityczne były zgodne z intencjami Moskwy. Równoległe z działaniami skierowanymi na zewnątrz (do otoczenia międzynarodowego) Kreml stosuje indoktrynację i cenzurę w odniesieniu do własnych obywateli, by wzbudzić akceptację społeczeństwa dla agresywnych decyzji i zapobiegać wybuchom niezadowolenia.

Aby wpływać na otoczenie międzynarodowe, Rosja stosuje rozbudowany, dobrze zorganizowany i sownie finansowany przez państwo system wpływu, który łączy narzędzia polityczne, medialne, kulturowe, religijne, gospodarcze oraz wywiadowcze. Głównym instrumentem Kremla są media nadające w językach obcych, które Rosja stworzyła z myślą o odbiorcach międzynarodowych. Jest to przede wszystkim, utworzona w 2005 roku, stacja telewizyjna RT (dawniej Russia Today), która nadaje programy informacyjne, polityczne talk-show i filmy dokumentalne przez całą dobę. Właścicielem stacji, oraz platformy internetowej o tej samej nazwie, jest rosyjska międzynarodowa agencja informacyjna Rossija Siegodnia, która jest finansowana ze środków budżetu Rosji. Funkcję redaktora naczelnego RT sprawuje od początku istnienia medium Margarita Simonian, jedna z głównych propagandystek Kremla. Stacja przygotowuje materiały na różne tematy, czasem dość subtelnie przemycając rosyjskie narracje. Według relacji dziennikarzy, którzy zetknęli się ze środowiskiem RT, jej mocną stroną jest specyficzna metodologia pracy. Oferuje ona ponoć bardzo wysokie zarobki oraz relatywną swobodę dziennikarską, tj. zatrudniony dziennikarz może doskonalić warsztat i pisać na wybrane przez siebie tematy przez większość czasu, materiały zgodne z polityką redakcji (a więc i Kremla) jest zobowiązany przygotowywać jedynie od czasu do czasu.

Ważnym narzędziem w arsenale Kremla jest również Sputnik, uruchomiona w 2014 roku rządowa agencja informacyjna, sieć stacji radiowych oraz wielojęzyczna strona internetowa, których właścicielem jest także rządowa rosyjska agencja medialna Rossija Siegodnia. Sputnik nadaje treści w ponad 30 językach i ma swoje biura regionalne w wielu krajach, w tym m.in. w Stanach Zjednoczonych (Waszyngton), Chinach (Pekin), Francji (Paryż), Niemczech (Berlin), Egipcie (Kair) i Wielkiej Brytanii (Londyn i Edynburg), a także w

Turcji (Stambuł). Centrala redakcji znajduje się w Moskwie. W związku z rosyjską agresją wobec Ukrainy w lutym 2022 roku, Sputnik już kilka dni po ataku został uznany przez Unię Europejską za źródło rosyjskiej dezinformacji i objęty zakazem działalności na jej terenie.

Instytucją, która zajmuje ważne miejsce w rosyjskim systemie propagandy i wpływu międzynarodowego, jest finansowana z budżetu państwa rządowa agencja Rossotrudnichestwo. W obecnym kształcie, agencja, której pełna nazwa to Federalna Agencja ds. Wspólnoty Niepodległych Państw, Rodaków Mieszkających za Granicą i Międzynarodowej Współpracy Humanitarnej, funkcjonuje od roku 2008. Oficjalnie jej rolą jest tzw. dyplomacja kulturalna, czyli promocja pozytywnego wizerunku Rosji i języka rosyjskiego za granicą oraz wspieranie współpracy z Rosją na arenie międzynarodowej. Taki model działania jest kontynuacją wieloletnich tradycji sowieckich i rosyjskich – instytucji wykorzystującej język, kulturę, religię i relacje dyplomatyczne do realizacji celów politycznych. Agencja wypełnia swoje działania przy pomocy sieci oficjalnych przedstawicielstw za granicą, tzw. Rosyjskich Domów. Na całym świecie obecnie jest prawie 90 takich placówek². W praktyce Rossotrudnichestwo jest zaangażowane w szerzenie rosyjskiej propagandy i wywieranie wpływu, a także, jak udowodniono w przypadku Ukrainy, we wspieranie operacji prowadzonych przez służby specjalne. Od czasu do czasu pracownicy Rossotrudnichestwa zamieszani są w skandale szpiegowskie. Na przykład w 2013 roku służby USA obwiniły Jurija Zajcewa, szefa Rosyjskiego Centrum Nauki i Kultury w Waszyngtonie (placówka Rossotrudnichestwa), że będąc szefem programu stypendialnego organizującego wycieczki do Rosji, w rzeczywistości zajmował się werbunkiem młodych Amerykanów. Rossotrudnichestwo miało zorganizować i opłacić wycieczki 130 obywateli USA, oferowano im kursy językowe, pobyty w luksusowych hotelach w Rosji, bogaty program kulturalny, a także w niektórych przypadkach możliwość dalszej współpracy³.

² “Что такое Русский дом и как работают представительства Россотрудничества”, 23.04.2025, [Русский дом: что это, значение, как работают представительства Россотрудничества за рубежом — РБК](#)

³ M. Redden, “FBI Probing Whether Russia Used Cultural Junkets to Recruit American Intelligence Assets”, 23.08.2013, [FBI Probing Whether Russia Used Cultural Junkets to Recruit American Intelligence Assets – Mother Jones](#)

Logo Rossotrudnichestwa sugerujące, że instytucja na zasięg globalny i promuje pokój.

Źródło: [Исполнительный комитет Содружества Независимых Государств](#)

W rezultacie w 2016 roku Parlament Europejski przyjął rezolucję dotyczącą przeciwdziałania propagandzie, zgodnie z którą Rossotrudnichestwo zostało uznane za jedno z narzędzi rosyjskiej propagandy. Po wybuchu pełnoekranowej wojny na Ukrainie decyzją z dnia 21 lipca 2022 roku Rada Unii Europejskiej nałożyła na agencję sankcje za aktywne wspieranie lub realizację polityki podważającej integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy.

Zbliżone funkcje do Rossotrudnichestwa pełni Fundacja Russkij Mir (Rosyjski Świat). Została ona utworzona w 2007 roku z inicjatywy Kremla jako narzędzie rosyjskiej polityki soft power. Formalnie zajmuje się ona promocją języka i kultury rosyjskiej. W praktyce jej działalność ma charakter wielotorowy: z jednej strony finansuje projekty edukacyjne, kulturalne i akademickie, z drugiej, wzmacnia narracje ideologiczne takie jak koncepcja „rosyjskiego świata” (russkij mir) uzasadniająca wpływy międzynarodowe Rosji, z trzeciej, buduje sieci wpływu sprzyjające interesom Kremla, szczególnie w środowiskach intelektualnych, organizacjach diaspory oraz instytucjach edukacyjnych za granicą. Po pełnoskalowej inwazji Rosji na Ukrainę UE uznała, że działalność tej organizacji przekroczyła granicę klasycznej dyplomacji kulturalnej i stała się narzędziem wojny hybrydowej prowadzonej przez Rosję wobec Zachodu. W efekcie Fundacja „Russkij Mir” została objęta sankcjami Unii Europejskiej w lipcu 2022 roku.

Instytucją zaangażowaną w prowadzenie polityki informacyjnej poza granicami Rosji jest Rosyjski Kościół Prawosławny Patriarchatu Moskiewskiego, który jest najważniejszą organizacją religijną w Rosji oraz na obszarze poradzieckim. Przedstawiciele Cerkwi od początku inwazji na Ukrainę popierali wojnę i usprawiedliwiali napastliwą politykę Rosji,

sakralizując wojnę na Ukrainie i nadając jej status wojny religijnej⁴. Jako instytucja religijna Cerkiew ma swoje parafie i przedstawicielstwa w wielu państwach. Prowadzi również działalność kulturową, promując prawosławie, rosyjską kulturę i tradycyjne wartości. Wokół tych placówek poza granicami kraju Kreml stara się gromadzić rosyjskojęzyczne diaspory i środowiska przychylne Rosji, w ten sposób budując sieci sympatyków. Struktury te były wykorzystywane do prowadzenia agresywnych działań i operacji służb, co potwierdzają zgromadzone przez stronę ukraińską informacje na temat sposobu przygotowywania aneksji Krymu. Część działań dywersyjnych przeprowadzono przy pomocy struktur związanych z Cerkwią, m.in. pod przykrywką organizacji pielgrzymki prawosławnych relikwii⁵.

Ponadto Rosja do szerzenia swoich wpływów wykorzystuje sieci przychylnie nastawionych ekspertów i dziennikarzy oraz lokalnych influencerów, którzy współpracują z Kremlm na warunkach komercyjnych, otrzymując niekiedy bardzo wysokie wynagrodzenie. Współpracę z nimi mogą inicjować rosyjskie służby. W ostatnim czasie częściej jest ona nawiązywana jednak przez pozornie niezwiązane z Kremlm firmy komercyjne z branży PR i nowych technologii, dzięki czemu ma ona bardziej „niewinny”, biznesowy charakter. W sposób szczegółowy mechanizmy tego rodzaju współpracy zostały opisane w zeznaniach amerykańskiego agenta FBI, który badał rosyjskie wpływy informacyjne w USA w ramach operacji Doppelgänger⁶.

Na usługach Kremla znajdują się również farmy trolli i botów, których oddziaływanie w Internecie jest amplifikowane przez instrumenty AI. Narzędzia te pozwalają Rosji optymalizować koszty i zasięg – w przypadku szerzenia narracji taką drogą ograniczenia takie jak granice państw i obce języki coraz bardziej się zacierają.

Większość z opisanych instrumentów ma charakter uniwersalny i jest wykorzystywana przez Rosję szeroko na arenie międzynarodowej. Obiektem ich oddziaływania są również tureckie elity polityczne i społeczeństwo tego kraju, który jest dla Rosji ważnym, choć wymagającym partnerem.

⁴ K. Chawryło, „Święta wojna. Rosyjska Cerkiew sakralizuje wojnę z Zachodem”, OSW, 12.04.2024, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2024-04-12/swieta-wojna-rosyjska-cerkiew-sakralizuje-wojne-z-zachodem>

⁵ Разведка с иконами в руках. Как в 2014-м Россия «работала» в Крыму под прикрытием Московского патриархата”, 1.03.2021, <https://ru.krymr.com/a/razvedka-krym-2014-russia-okkupatsiya-pod-prikrytiem-tserkvi/31124680.html>

⁶ K. Chawryło, „Doppelgänger” – schemat rosyjskiej operacji wpływu przeciwko Zachodowi”, OSW, 13.09.2024, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2024-09-13/doppelganger-schemat-rosyjskiej-operacji-wplywu-przeciwko-zachodowi>

Rozdział 2.

Relacje Rosji i Turcji

– kontekst działań informacyjnych

Dla Rosji Turcja jest ważnym partnerem politycznym i gospodarczym, o którego przychylność – bez względu na różnice interesów i regionalną rywalizację – Kreml jest w stanie obecnie zabiegać z pobudek pragmatycznych. Nastawienie to wzmacnia wojna, którą Rosja rozpętała na Ukrainie. Jej wynik ma bowiem dla Kremla priorytetowe znaczenie, od niego zależeć będzie dalsza stabilność wewnętrzna reżimu i pozycja Władimira Putina w oczach elit i społeczeństwa.

W wyniku rosyjskiej inwazji na Ukrainę kraje zachodnie, na czele z UE, nałożyły na Moskwę szereg sankcji, w efekcie których Kreml na arenie międzynarodowej znalazł się w częściowej izolacji. Prezydent Turcji Recep Tayyip Erdoğan był jedynym przywódcą państwa NATO, który od początku pełnoskalowej rosyjskiej inwazji regularnie spotykał się Władimirem Putinem. Co więcej, Turcja podjęła kilka prób prowadzenia mediacji pomiędzy walczącymi stronami, a część spotkań delegacji ukraińskiej i rosyjskiej odbyła się w Stambule. Turcja była też stroną porozumienia zbożowego oraz pośredniczyła w wymianie jeńców wojennych.

Dla Rosji kluczowe jest, że Turcja współpracując blisko z Zachodem i będąc częścią NATO, nie przyłączyła się do sankcji nałożonych na Rosję w związku z inwazją. Jej pozycja osłabia solidarność w ramach Sojuszu Północnoatlantyckiego, w czym Moskwa upatruje szansę na realizację swoich celów politycznych i wywieranie wpływu. Rozmontowanie zachodnich sojuszy takich jak NATO czy UE, doprowadzenie do wstrzymania wsparcia dla Ukrainy płynącego z Zachodu i doraźnie wymuszenie kapitulacji Ukrainy to obecnie priorytetowe cele Rosji na arenie międzynarodowej.

Ważna jest również pewna wspólnota wyznawanych wartości i osobista relacja przywódców. Model rządów Erdoğan, który wywołuje miejscami krytykę na Zachodzie, jest w pełni akceptowany przez Putina, który sam jest przywódcą autorytarnym. Nie zdarza mu się zatem krytykować partnera. Wręcz przeciwnie, podczas próby zamachu w 2016 roku udzielił on Erdoğanowi zdecydowanego wsparcia, co potem wielokrotnie podkreślał podczas bilateralnych spotkań⁷. W relacjach na poziomie dyplomatycznym oraz w rosyjskiej propagandzie, podkreślane jest często respektowanie przez oba kraje wspólnych wartości. Rozumiane są one dość szeroko – obejmują zarówno tradycyjne

⁷ “Путин сказал, что первым поддержал Эрдогана во время мятежа”, 9.08.2016, <https://www.bbc.com/russian/news-37023340>

wartości obyczajowe, jak i tzw. rządy silnej ręki, oraz sceptycyzm wobec liberalnego Zachodu. Oba państwa są przekonane, że relacje międzynarodowe powinny dążyć w stronę wielobiegunowości, a rola Zachodu w systemie międzynarodowym będzie nieuchronnie degradować.

Zdjęcie ze spotkania Władimira Putina z Recepem Tayyipem Erdoğanem podczas szczytu SOW w Chinach we wrześniu 2025 roku.

Źródło: <http://kremlin.ru/events/president/news/77893>

Kluczowym polem współpracy są relacje gospodarcze, zwłaszcza eksport surowców energetycznych, których Turcja jest ważnym odbiorcą. Zachodnie sankcje nałożone na Rosję po inwazji w 2022 roku sprawiły, że Turcja urosła do rangi drugiego co do wielkości partnera handlowego Rosji, która utraciła rynki zbytu w części Europy. Ankara stała się także jednym z głównych pośredników w reeksporcie rosyjskich surowców energetycznych na rynki światowe. Jednocześnie pełni ona kluczową rolę w imporcie do Rosji towarów objętych sankcjami. Istotny wymiar współpracy to energetyka jądrowa – budowana pod kontrolą rosyjskiego Rosatomu elektrownia Akkuyu ma dla Turcji znaczenie strategiczne, będzie bowiem pierwszą elektrownią atomową w tym kraju, która ma pomóc Ankarze w dywersyfikacji źródeł energii⁸.

Ważnym źródłem dochodu dla tureckiego budżetu są wpływy z turystyki. Według danych za rok 2024 Turcja osiągnęła rekordową liczbę gości oraz przychodów z turystyki. Kraj ten odwiedziło 52,6 miliona zagranicznych turystów, a najliczniejszą grupę stanowili Rosjanie,

⁸ A. Michalski, „Elektrownia atomowa w Turcji: stare problemy, nowe rozwiązania” OSW, 3.09.2025, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2025-09-03/elektrownia-atomowa-w-turcji-stare-problemy-nowe-rozwiazania>

których było 6,7 miliona⁹. Z kolei dla Rosjan Turcja jest najpopularniejszą destynacją turystyczną, a inwazja na Ukrainę i związane z nią ograniczenia wizowe tylko umocniły ten trend. Jak podaje Rosyjski Związek Operatorów Turystycznych (ATOR), w ciągu pierwszych dziesięciu miesięcy roku 2025 liczba rosyjskich turystów odwiedzających Turcję wzrosła o 2,25% w porównaniu z ubiegłym rokiem. Rekordowym miesiącem okazał się być październik, zanotowano wówczas wzrost o 11,4%, głównie dzięki dużemu zainteresowaniu kurortami w Antalyi¹⁰. Rosjan do Turcji przyciągają piaszczyste plaże, baza hotelowa, relatywnie przystępne ceny oraz brak ograniczeń wizowych. Argumentem jest także „swojski klimat”, z powodu dużej ilości odwiedzających z tego kraju Turcy dostosowali swoją ofertę i usługi do rosyjskich gości. Do tego stopnia, że w tym roku wśród odwiedzających znalazł się nawet szef Czeczenii Ramzan Kadyrow, który, jak podały tureckie media, o mało nie utonął podczas wakacji w tureckim kurorcie nadmorskim Bodrum¹¹.

Rosyjski Internet zalany jest ofertami wycieczek do Turcji.
Źródło: wyszukiwarka YANDEX.

Mając na uwadze potencjalne korzyści z utrzymywania dobrych relacji z Turcją, Rosja jest w stanie przemykać oko na różnice interesów czy konflikty, których w stosunkach obu krajów nie brakuje. Główne punkty napięcia to rywalizacja regionalna na Kaukazie Południowym, gdzie Turcja (wykorzystując zaangażowanie Rosji w wojnie na Ukrainie) próbuje wzmacniać swoją pozycję kosztem Rosji. Turcja otwarcie wspierała Azerbejdżan w wojnach karabaskich (2020 oraz 2023 r.), co doprowadziło do likwidacji armeńskiej enklawy Górskiego Karabachu w 2023 r. i wyprowadzenia rosyjskich sił pokojowych z regionu. Oznaczało to „symboliczny kres trzech dekad rosyjskiej polityki w regionie, opartej na wspieraniu i rozgrywaniu Ormian i Armenii przeciwko Azerbejdżanowi”¹².

⁹ „Turcja bije rekord przychodów z turystyki. Coraz więcej gości z zagranicy”, 1.02.2025, <https://www.horecatrends.pl/turystyka/150/turcja-bije-rekord-przychodow-z-turystyki-coraz-wiecej-gosci-z-zagranicy,59934.html>

¹⁰ „В Турции за 10 месяцев 2025 года отдохнули почти 6,4 млн россиян”, 21.11.2025, <https://www.atorus.ru/article/v-turcii-za-10-mesyacev-2025-goda-otdokhnuli-pochti-64-mln-rossiyan-65287>

¹¹ „Ramzan Kadyrov reportedly hospitalized after nearly drowning on vacation in Turkey”, 25.07.2025, <https://meduza.io/en/news/2025/07/25/chechnya-head-ramzan-kadyrov-reportedly-hospitalized-after-nearly-drowning-on-vacation-in-turkey>

¹² K. Strachota, A. Wilk, „Wycofanie rosyjskich sił z Górskiego Karabachu”, OSW, 19.04.2024, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2024-04-19/wycofanie-rosyjskich-sil-z-gorskiego-karabachu>

Umocnienie sojuszu turecko-azerbejdżańskiego i pozycji Turcji na Kaukazie Południowym jest dla Rosji wyzwaniem, które jednak z powodu innych priorytetów (wojna na Ukrainie) Kreml jest zmuszony obecnie postponować. Mimo sprzecznych interesów geopolitycznych i rywalizacji Rosję i Turcję łączą także wspólne wysiłki, by długofalowo ograniczyć zachodnie wpływy w regionie.

Inne punkty napięcia to Syria i Libia. Turcja korzystając ze skupienia Rosji na wojnie w Ukrainie, po obaleniu Baszara al-Asada w 2024 r. próbuje zastąpić rosyjskie wpływy w Syrii. Z kolei w Libii obie strony wspierają rywalizujące ze sobą ugrupowania, starając się unikać zaostrzenia wzajemnego konfliktu.

„Łyżką dziegciu” we wzajemnych relacjach z perspektywy Moskwy jest także to, że Turcja jednoznacznie potępiła rosyjską agresję wobec Kijowa, zapewniła dostawy dronów Bayraktar, a także zamknęła cieśniny Bosfor i Dardanele idąc na rękę władzom Ukrainy. Póki jednak korzyści gospodarcze i relacje dyplomatyczne przynoszą według rosyjskiej kalkulacji więcej korzyści niż strat, Moskwa jest gotowa inwestować w pozytywne relacje z Ankarą. Jest przy tym zdeterminowana, żeby przy pomocy różnych instrumentów, w tym z zakresu propagandy, dezinformacji i narzędzi wpływu, kreować korzystną dla siebie atmosferę w relacjach z Turcją i lobbować przychylne Kremlowi decyzje polityczne.

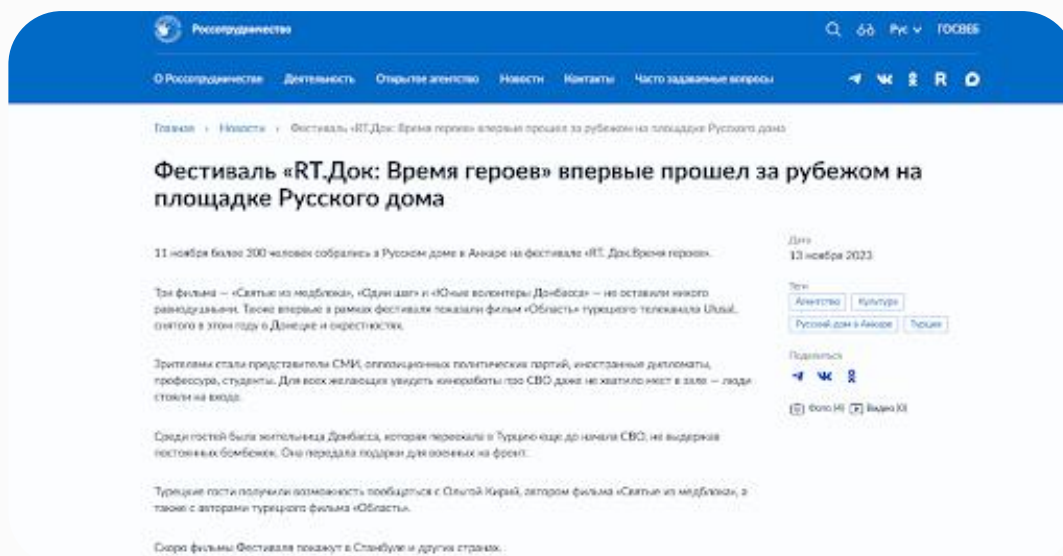
Rozdział 3.

Wybrane rosyjskie instrumenty wpływu w Turcji – Rosyjski dom i Sputnik

Rosja zdołała stworzyć szereg instrumentów, przy pomocy których próbuje wpływać na rzeczywistość społeczno-polityczną w Turcji i sprzyjać podejmowaniu decyzji politycznych, które byłyby dla niej korzystne. Kluczowym kanałem komunikacji i oddziaływania są relacje dyplomatyczne i biznesowe, ale również rosyjskie instytucje i media, które wpływają na percepcję Rosji i jej interesów w Turcji i kształtują korzystne dla Rosji środowisko informacyjne. Dwa wybrane przypadki to Rosyjski Dom i Sputnik.

„Rosyjski Dom” w Ankarze (Rus Evi Ankara) należy do najbardziej aktywnych placówek Rossotrudnichestwa. Kieruje nim obecnie turkolog, były wykładowca Uniwersytetu Petersburskiego, Aleksander Sotniczenko. Przed objęciem tej posady sprawował także funkcję sekretarza w rosyjskiej ambasadzie w Ankarze. Sotniczenko, jak wykazały ukraińskie media w 2014 roku, przed wyjazdem do Turcji wzywał publicznie do przekazywania funduszy na bojowników separatystycznych parapaństw utworzonych przez Rosję na terytorium Ukrainy – w tzw. Donieckiej i Ługańskiej Republikach Ludowych. Oficjalnie działalność Rossotrudnichestwa w Turcji koncentruje się na trzech kierunkach: działalności koncertowo-wystawienniczej; pracy w mediach społecznościowych, gdzie przedstawia się Rosję w pozytywnym świetle; a także zadań w sferze edukacji i nauki (przyznawanie kwot na bezpłatne studia w Rosji, organizacja konferencji). Jednak wydarzenia kulturalne organizowane przez placówkę jawnie wspierają rosyjską agresję, usprawiedliwiają ją i gloryfikują walczących, pomijając jednocześnie rosyjskie zbrodnie wojenne. Np. w listopadzie 2023 roku w „Rosyjskim Domu” odbył się festiwal „RT.Dok: Czas bohaterów”, w ramach którego pokazano filmy dokumentalne usprawiedliwiające rosyjską agresję. Dla podkreślenia moralnej wyższości Rosji w wojnie w ramach inauguracji festiwalu odprawiono prawosławne nabożeństwo¹³. Gest ten podkreśla, że w polityce wpływu Rosji wykorzystywane są podmioty działające w różnych sferach, nawet Rosyjski Kościół Prawosławny, którego przedstawiciele otwarcie popierają agresywne działania Kremla.

¹³ „Ложь и пропаганда. Как работает «Россотрудничество» в Турции”, 31.01.2024, [Ложь и пропаганда. Как работает «Россотрудничество» в Турции](#)

Wpis na stronie internetowej Rossotrudnichestwa dotyczący festiwalu „RT.Dok: Czas bohaterów” w Ankarze.

Źródło: <https://rs.gov.ru/news/festival-rt-dok-vremya-geroev-vpervye-proshel-za-rubezhom-na-ploshhadke-russkogo-doma/>

Podległy agencji Rossija Segodnia Sputnik ma swoją tureckojęzyczną redakcję. W przeszłości na funkcjonowanie redakcji wpływały bezpośrednio problemy i napięcia w relacjach politycznych pomiędzy Moskwą i Ankarą – które między innymi doprowadziły do nakładania ograniczeń na nadawanie medium na terenie Turcji oraz zatrzymań jego współpracowników. Na przykład w 2020 roku policja w Stambule zatrzymała głównego redaktora tureckiego biura agencji Sputnik, Mahira Boztepe, a kilka dni wcześniej poinformowano o zatrzymaniu w Ankarze kolejnych trzech obywateli Turcji, dziennikarzy Sputnika. W agencji oświadczono, że pracownicy Sputnika są prześladowani z powodu swojej działalności zawodowej, a rosyjskie MSZ wyraziło oburzenie naruszeniem praw dziennikarzy. Mimo napięcia politycznego wszyscy zatrzymani zostali wówczas zwolnieni¹⁴. Obecnie portal informacyjny Sputnika w języku tureckim oraz radio działają płynnie promując rosyjski punkt widzenia na wydarzenia międzynarodowe, zwłaszcza wojnę na Ukrainie i rozmowy pokojowe pomiędzy Rosją a USA.

Sputnik Turcja.

Źródło: <https://anlatilaninotesi.com.tr/>

¹⁴ „Задержан главный редактор Sputnik в Турции”, 1.03.2020, <https://meduza.io/news/2020/03/01/zaderzhan-glavnyy-redaktor-sputnik-v-turtsii>

Rozdział 4.

Rosyjskie narracje wobec Turcji

Rosja za pomocą wskazanych narzędzi aktywnie forsuje w Turcji narracje, które mają legitymizować jej agresywne działania oraz jednocześnie podważać spójność NATO i pozycję Ukrainy. W rosyjskim przekazie dotyczącym genezy wojny na Ukrainie dominuje narracja o rzekomej agresywnej polityce Zachodu, przedstawianej jako główna „przyczyna konfliktu”. Kreml konsekwentnie usprawiedliwia własną agresję, eksploatując wątek „ochrony ludności rosyjskojęzycznej na Ukrainie”, konfabulując na temat rzekomej obecności na Ukrainie faszystów i nawiązując do logiki II wojny światowej, a także zniekształcając lub ukrywając fakty dotyczące rosyjskich zbrodni wojennych, w tym na przykład wydarzeń w Buczy czy Mariupolu. Równolegle prowadzone są działania mające zdyskredytować Ukrainę i Ukraińców w oczach tureckiej opinii publicznej. Rosyjskie źródła nagłaśniają sfabrykowane incydenty dotyczące diaspory ukraińskiej w Turcji lub wyolbrzymiają realne zdarzenia z udziałem jej przedstawicieli, manipulując emocjami i próbując wzmacniać negatywne stereotypy. Ważnym elementem przekazu jest również instrumentalizacja wydarzeń międzynarodowych w innych państwach. Przykładem było spalenie Koranu w Szwecji w styczniu 2023 roku przez Rasmusa Paludana, przywódcę duńskiej skrajnie prawicowej partii. Zdarzenie miało miejsce przed ambasadą Turcji w Sztokholmie¹⁵. Strona Rosyjska próbowała wykorzystywać ten incydent do podsycania antyzachodnich nastrojów w Turcji i torpedowania procesu akcesji Szwecji do NATO.

Jednocześnie rosyjskie media działające w kraju i poza granicami starają się utrzymywać wobec Turcji pozytywny ton, eksponując jej „samodzielność strategiczną”, podkreślając przy tym wszelkie różnice zdań w ramach NATO. Narracja Kremla dotycząca samej Turcji jest ostrożna i wyważona. Jawne napięcia polityczne między Ankarą a Kremlem, które znajdowały odzwierciedlenie w rosyjskich rządowych i okołorządowych mediach, miały dotąd charakter okresowy. W przeszłości najpoważniejsze z nich dotyczyły zestrzelenia przez Ankarę rosyjskiego Su-24 w 2015 roku, które dziś przedstawiane jest jako epizod zażegnany dzięki pragmatyzmowi obu stron. Innym przykładem była aktywna rola Turcji we wspieraniu Azerbejdżanu podczas wojen karabaskich w 2020 i 2023 roku, które doprowadziły do zajęcia przez Azerów ormiańskiej enklawy Górskiego Karabachu i osłabienia pozycji Rosji na Kaukazie Południowym. Głównym długofalowym zadaniem Kremla jest bowiem wzmacnianie atmosfery nieufności wobec Zachodu wśród tureckich elit i społeczeństwa przy jednoczesnym kreowaniu Rosji jako partnera racjonalnego i przewidywalnego.

¹⁵ „Spalenie Koranu w Szwecji. Turcja ostro reaguje”, PAP, 28.06.2023, <https://www.pap.pl/aktualnosci/news%2C1590770%2Cspalenie-koranu-w-szwecji-turcja-ostro-reaguje.html>

Rozdział 5.

Tureckie seriale w Rosji – wspólne emocje i wartości

W kształtowaniu pozytywnego obrazu Turcji w wymiarze wewnętrznym w Rosji ważną rolę obok przekazów oficjalnych odgrywają tureckie seriale, które stały się dla Ankary skutecznym instrumentem z zakresu soft power. Seriale te systematycznie przy akceptacji Kremla podbijały serca widzów w Rosji i stawały się mostem kulturowym pomiędzy społeczeństwami i państwami. Ich pozytywna rola jest doceniana zwłaszcza w dobie wojny, która z jednej strony na skutek sankcji doprowadziła do ograniczenia dostępu zwykłych Rosjan do zachodnich produkcji filmowych, z drugiej – zwiększyła zapotrzebowanie na neutralną, lekką rozrywkę i oderwanie się od problemów dnia codziennego i wojny.

Tureckie seriale cechuje brak scen jawnie kontrowersyjnych obyczajowo czy wątpliwych moralnie – zwłaszcza przedstawiają one relacje społeczne skupiając się na tradycyjnych rolach w społeczeństwie, unikają skrajnych postaw, a zwłaszcza nadmiernej seksualizacji relacji. Za przestrzeganiem tych standardów w kulturze i mediach w Rosji stoi cenzura państwowa, która wdraża założenia konserwatywnej ideologii promowanej przez Kreml. W tym aspekcie produkcje tureckie różnią się od europejskich i amerykańskich, które obecnie – w dobie konfrontacji Rosji z Zachodem – znalazły się w ogniu krytyki ze strony Kremla, jako czynnik rzekomo obcy kulturowo i demoralizujący rosyjskie społeczeństwo.

Tureckie produkcje są w Rosji dobrze odbierane również na poziomie społecznym. Bohaterowie kierują się bowiem prostymi, uniwersalnymi wartościami – rodzina, wierność, lojalność i troska o bliskich pozostają fundamentem ich postępowania. Zachowane są tradycyjne, patriarchalne role w relacjach damsko-męskich – mężczyzna ma inicjatywę i decydujący głos, kobieta przyjmuje raczej rolę responsywną. Jest to przekaz, z którym zdecydowana większość rosyjskiego społeczeństwa się utożsamia, choćby na poziomie deklaracji. Wartości te są bowiem cenione, choć nie zawsze znajdują odzwierciedlenie w życiu codziennym Rosjan. Rozbieżność ta jest szczególnie widoczna w dobie rosyjskiej agresji militarnej, którą biernie lub czynnie (z bronią w ręku) popiera większość rosyjskiego społeczeństwa.

Kadr z rosyjskiej telewizyjnej śniadaniowej na kanale Rossiya 1, gdzie przygotowywano danie z popularnego rosyjsko-tureckiego serialu.

Źródło: [Smotim.ru](https://smotim.ru)

Ważną rolę odgrywa również ogólna estetyka tureckiego kina, produkcje przyciągają widzów atrakcyjnymi fizycznie bohaterami, malowniczymi krajobrazami Turcji oraz eleganckimi wnętrzami. Pokazującymi życie w harmonijnej formie, o czym marzy większość widzów w Rosji. Pograżanie się w takim świecie jest traktowane jako działanie terapeutyczne, stanowi odskocznnię od codzienności, która, jak pokazują badania socjologiczne, staje się dla Rosjan coraz bardziej przygnębiająca i pozbawiona optymizmu.

Turecki serial emitowany w rosyjskiej telewizji państwowej i na platformie Smotrim.

Źródło: [Smotim.ru](https://smotim.ru)

Wnioski i rekomendacje

Agresywna promocja rosyjskich narracji oraz rosyjskiej ideologii państwowej na świecie, w tym w krajach europejskich oraz Turcji, w ostatnich latach wyraźnie się nasiliła. Jeśli nie zostaną podjęte działania ograniczające to zjawisko, stanie się ono niebezpiecznym wyzwaniem dla samej Turcji oraz jej relacji z kluczowymi partnerami z Zachodu.

Rosyjska aktywność informacyjna może wpływać na politykę Turcji, jej funkcjonowanie w ramach NATO oraz gotowość do wspierania Ukrainy. Jednocześnie zwiększa ona ryzyko rosnącego uzależnienia Turcji od Rosji w wymiarze gospodarczym, zwłaszcza energetycznym. Rosja prowadzi w tym zakresie subtelny, długofalowy grę. Zdaje sobie sprawę, że nie jest w stanie całkowicie przeciągnąć Turcji na swoją stronę ze względu na jej przynależność do NATO i sprzeczność interesów strategicznych. Stara się jednak wykorzystywać istniejące obszary współpracy oraz podatność części tureckiego społeczeństwa na rosyjskie narracje, by budować wzajemne zależności.

Celem działań przeciwdziałających rosyjskim wpływom powinno być ograniczenie efektywności rosyjskiej propagandy i zmniejszenie atrakcyjności Rosji jako partnera. Można to osiągać poprzez podnoszenie kosztów prowadzenia wojny na Ukrainie dla Rosji, wzmacnianie wsparcia dla Kijowa oraz zacieśnianie współpracy sojuszniczej w ramach NATO. Równie ważne jest promowanie rzetelnych narracji dotyczących wojny, rosyjskich zbrodni oraz systematycznego wypaczania historii przez Kreml, co pozwoli ograniczać rozprzestrzenianie się fałszywych przekazów i budować odporność na manipulacje w każdym społeczeństwie, na które Rosja próbuje wpływać.

Oslabionej Rosji trudniej będzie odgrywać rolę równorzędnego i wpływowego partnera, zwłaszcza w relacji z tak asertywnym graczem jakim jest Turcja. Stając się aktorem słabszym i bardziej zależnym Rosja będzie musiała dostosowywać do warunków, a nie je narzucać – co jest odwróceniem logiki działania, do której dąży Kreml. Z perspektywy Europy taki scenariusz (osłabienia Rosji i zmuszenia jej do podejmowania niekorzystnych decyzji w ramach relacji międzynarodowych) jest optymalny – sprzyja bowiem podważaniu stabilności reżimu w kraju oraz większej stabilności w obszarze bezpieczeństwa w Europie, gdzie obecnie agresywna, rewizjonistyczna i destabilizująca polityka Kremla stanowi główne wyzwanie.

¹⁶ Więcej rekomendacji, jak zwalczać rosyjskie wpływy informacyjne patrz: K. Chawryło, „Urwać łeb hydrze. Jak walczyć z rosyjską dezinformacją”, OSW, 30.06.2025, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/punkt-widzenia/2025-06-30/urwac-leb-hydrze>